

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА**

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

«Затверджую»

В.о. ректора

Надія ДРОБИК
Надія ДРОБИК

26 квітня 2024 р.

ПРОГРАМА

ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 106 ГЕОГРАФІЯ

при вступі на навчання для здобуття ступеня «Магістр»

ТЕРНОПІЛЬ – 2024

ББК 26. 8 я 73

П 78

Програма фахового вступного випробовування зі спеціальності 106 Географія при вступі на навчання для здобуття ступеня «Магістр». Тернопіль, 2024. 20 с.

Укладачі програми:

Сивий М.Я., доктор географічних наук, професор кафедри географії та методики її навчання;

Заставецька Л.Б., доктор географічних наук, професор кафедри географії та методики її навчання;

Дем'янчук П.М., кандидат географічних наук, доцент кафедри географії та методики її навчання;

Заблоцький Б.В., кандидат географічних наук, доцент кафедри географії та методики її навчання.

Пояснювальна записка

Програма додаткового фахового вступного випробовування зі спеціальності 106 Географія при вступі на навчання для здобуття ступеня «Магістр» охоплює базову інформацію, яку дають основні сучасні географічні науки, зокрема фізико-географічні і суспільно-географічні, що разом становлять систему географічних наук.

На вступному екзамені з географії здійснюється перевірка відповідності набутого рівня з географічних знань державним стандартам з географії. За своїм змістом та методикою проведення цей екзамен повинен відрізнятися від семестрових екзаменів з окремих предметів. Він, зокрема, має вищий ступінь узагальнення поставлених питань, більшу широту охоплюваних проблем у поєднанні з конкретними знаннями факторів наукового та практичного значення в межах вузівських програм з окремих географічних дисциплін.

На вступному екзамені абітурієнт повинен виявити, перш за все, розуміння основних закономірностей, що розкриваються даною наукою та їх практичне значення. Одночасно він має показати рівень знань, довести своє вміння орієнтуватись у фактичному матеріалі, результатах фундаментальних наукових досліджень, знати основні джерела і володіти методикою поповнення та оновлення цих знань. Програма зорієнтована на з'ясування науково-теоретичного і методичного рівнів підготовки з географічних дисциплін протягом чотирьох років навчання.

У відповідності до змісту програми екзаменаційні білети включають питання з фізико-географічного та суспільно-географічного циклів системи географічних наук. У програму включені розділи відповідних дисциплін. Перевага надається питанням теоретичного, типологічного характеру, для розкриття яких широко використовується матеріал з географії України та великих регіонах світу. Регіональні аспекти здебільшого розкриваються на прикладах України, окремих груп суміжних держав та регіонів. Абітурієнт має також показати готовність до самостійної практичної діяльності. Необхідно встановити, як глибоко майбутні фахівці усвідомлюють структуру, зміст та основну мету географічної освіти, рівень розуміння ними теоретичного матеріалу з методики викладання географії, вміння застосовувати його для реалізації практичних завдань освіти. Розкриваючи провідні ідеї, поняття і закономірності, принципи, методи і засоби навчання географії, абітурієнти повинні тісно пов'язувати їх з практикою роботи закладів світи, спираючись на власні спостереження та судження, сформовані під час теоретичних занять та педагогічної практики. На екзамені необхідно продемонструвати вміння мислити творчо і самостійно.

Форма проведення: усна. Час на підготовку: до 45 хв.

Структура проведення випробування

Загальне землезнавство.

Всесвіт. Сонячна система. Планета Земля. Добовий і орбітальний рухи Землі.

Географічна оболонка. Динаміка і структура географічної оболонки. Закономірності географічної оболонки. Географічні пояси і природні зони. Біосфера. Географічне середовище і суспільство.

Географія античного часу. Географія середньовіччя. Перші науково-дослідні експедиції і початок диференціації географії (XVIII ст.). Експедиції XX ст. і розвиток фізичної географії як науки. Становлення наукової фізичної географії. Дослідження Арктики. Дослідження Антарктиди. Географія в XX ст. Сучасна фізична географія.

Загальна та історична геологія.

Положення Землі у світовому просторі, форма і розміри, внутрішня будова Землі.

Процеси внутрішньої геодинаміки. Магматизм. Метаморфізм. Тектонічні процеси. Землетруси.

Гіпергенез і кора вивітрювання. Геологічна робота вітру. Геологічна діяльність поверхневих текучих вод. Геологічна діяльність підземних вод. Геологічна діяльність льодовиків. Геологічна діяльність морів, озер, боліт.

Історична геологія з елементами палеонтології. Поняття про фації і формації. Етапи геологічної історії Землі.

Метеорологія і кліматологія.

Атмосфера. Сонячна радіація. Радіаційний та тепловий баланси. Термічний режим земної поверхні та приземного шару повітря. Зміна температури повітря з висотою і в часі. Глобальне потепління, його причини і наслідки.

Вологість повітря. Конденсація і сублімація на земній поверхні та в атмосфері. Атмосферний тиск. Повітряні маси. Загальна циркуляція атмосфери. Опади, розподіл опадів на земній кулі. Погода, її визначення. Синоптичні карти. Клімат. Кліматичні пояси, типи клімату.

Гідрологія.

Властивості природних вод. Кругообіг води в природі та водні ресурси Землі. Гідрологія підземних вод. Гідрологія рік. Гідрологія озер. Гідрологія льодовиків. Гідрологія боліт.

Світовий океан: його склад, структура, властивості вод. Тепловий режим океанів і морів. Динаміка вод Світового океану. Географічні пояси у Світовому океані.

Геоморфологія.

Наука геоморфологія (об'єкт, предмет, методи і завдання геоморфології). Концепції в геоморфології. Зміст понять про рельєф. Принципи та проблеми класифікації рельєфу.

Геоморфогенез. Планетарний рельєф Землі. Вулканічний рельєф. Мегарельєф геосинклінальних областей (перехідних зон). Мегарельєф дна Світового океану. Морфоструктури гір і рівнин суходолу.

Флювіальний (ерозійно-аккумулятивний) рельєф. Річкова долина. Карстовий рельєф. Гляціальний рельєф. Кріогенний рельєф. Еоловий рельєф. Рельєф морських берегів.

Геоморфологічні дослідження і геоморфологічна карта.

Картографія з основами топографії.

Топографія як наука, її структура та місце в системі наук. Поняття про форму і розміри Землі. Способи визначення форми і розмірів Землі.

Топографічна карта, її властивості та сфери застосування. Математичні елементи топографічних карт. Зміст топографічних карт. Орієнтування на місцевості.

Суть топографо-геодезичного знімання місцевості. Вимірювання горизонтальних кутів на місцевості. Планове знімання. Вивчення висот точок на місцевості. Нівелювання. Планово-висотне знімання.

Картографія як наука, її структура та місце в системі наук. Загальні відомості про географічну карту. Математична основа географічних карт. Основні картографічні проекції. Картографічна генералізація. Написи на картах. Класифікація географічних карт. Оглядові загально-географічні карти. Тематичні карти.

Серії карт. Географічні атласи. Поняття про проектування, складання й видання географічних карт. Використання дрібномасштабних географічних карт.

Біогеографія.

Основні принципи будови і функціонування біосфери. Фактори розподілу організмів та їх комплексів на Землі. Вчення про біоценоз. Вчення про ареал.

Підходи до біогеографічного розподілу території. Флористичне та фауністичне районування Землі. Характеристика біофілотичних царств суші. Проблема збереження екологічного та генетичного різноманіття біосфери

Характеристика природних зон: вічнозелених екваторіальних та тропічних сезонних лісів; субекваторіальних та тропічних саван і рідколісь; пустель тропічного, субтропічного та помірних поясів; субтропічних вологих лісів та твердолистяних лісів і чагарників; трав'янистих угруповань помірних широт; широколистяних і змішаних лісів помірних широт; хвойних бореальних лісів помірних та субполярних широт; тундри та полярних пустель. Органічний світ океанів та островів.

Географія ґрунтів з основами ґрунтознавства.

Предмет, завдання дисципліни та методи дослідження. Ґрунт. Мінеральна частина ґрунту. Біологічні фактори ґрунтоутворення і органічна частина ґрунту. Кліматичні фактори ґрунтоутворення. тепловий та водний режими ґрунтів. Значення рельєфу в утворенні та географії ґрунтів. Значення ґрунту у життєдіяльності людини

Загальні риси ґрунтоутворення, морфологія та класифікація ґрунтів. Загальні закономірності географії ґрунтів та ґрунтово-географічне районування. Ґрунти полярного (холодного) поясу. Ґрунти бореального поясу. Ґрунти суббореального поясу. Ґрунти субтропічного поясу. Ґрунти тропічного поясу. Галогенні та галогенно-гідроморфні ґрунти. Ґрунти гірських областей та річкових долин.

Агроґрунтове районування і характеристика ґрунтів України. Проблеми раціонального землекористування в Україні.

Ландшафтознавство.

Історія виникнення та розвитку ландшафтознавства. Закономірності і фактори фізико-географічної диференціації.

Поняття про ландшафт. Структура ландшафтів. Динаміка і розвиток ландшафтів. Систематизація і класифікація ландшафтів. Методика ландшафтознавчих досліджень. Ландшафтний моніторинг. Ландшафтне прогнозування. Прикладні ландшафтні дослідження. Антропогенні зміни ландшафтів. Антропогенні ландшафти. Ландшафти і взаємодія природи і суспільства.

Поняття про фізико-географічне районування. Одиниці та схеми фізико-географічного районування. Зональні та азональні природні комплекси.

Географія материків і океанів.

Загальні особливості Землі. Поділ земної поверхні на материки й океани та гіпотези щодо їх походження. Структуризація земної кори і розчленування земної поверхні. Екзогенні чинники формування рельєфу поверхні Землі. Вплив атмосферних процесів на диференціацію природи Землі. Закономірності ландшафтно-географічної диференціації поверхні Землі (широтна диференціація на рівнинах, висотна зональність в горах).

Загальна фізико-географічна характеристика Африки. Регіональна фізико-географічна характеристика Африки.

Загальна фізико-географічна характеристика Австралії. Регіональна фізико-географічна характеристика Австралії. Фізико-географічна характеристика Океанії. Загальна і регіональна характеристика Антарктиди.

Загальна фізико-географічна характеристика Південної Америки. Регіональна фізико-географічна характеристика Південної Америки.

Загальна фізико-географічна характеристика Північної Америки. Регіональна фізико-географічна характеристика Північної Америки.

Загальна фізико-географічна характеристика Євразії. Регіональна фізико-географічна характеристика Євразії.

Фізична географія України.

Фізико-географічне положення України. Географічні дослідження території України.

Рельєф. Тектонічна й геологічна будова. Основні події четвертинної історії України та їх відображення в рельєфі. Геоморфологічна будова. Геоморфологічні дослідження в Україні. Мінерально-сировинні ресурси. Клімат України. Моря. Поверхневі води. Підземні води. Комплексне використання й охорона водних ресурсів. Ґрунтовий покрив. Історія ґрунтових досліджень в Україні. Рослинний покрив. Тваринний світ.

Несприятливі природні процеси. Заходи щодо запобігання несприятливих природним процесам. Регіональний аналіз геоекологічних проблем. Основні заходи щодо раціонального використання й охорони навколишнього середовища в Україні.

Ландшафти і фізико-географічне районування України.

Рівнинні ландшафтні структури. Зона мішаних хвойно-широколистяних лісів. Фізико-географічні особливості Поліського краю. Зона широколистяних лісів, загальна фізико-географічна характеристика. Фізико-географічна характеристика Західноукраїнського краю.

Загальна фізико-географічна характеристика Лісостепової зони. Фізико-географічна характеристика країв і областей лісостепової зони.

Загальна фізико-географічна характеристика Степової зони. Фізико-географічні особливості природи Донецького північно-степового краю і його областей. Фізико-географічні особливості природи Задонецько-Донського північно-степового краю і його областей. Середньостепова підзона. Фізико-географічні особливості природи Причорноморського степового краю і його областей. Південно-стєпова (сухостєпова) підзона. Особливості природи Причорноморсько-Приазовського південно степового краю і його областей. Фізико-географічні особливості природи Кримського степового краю і його областей.

Українські Карпати. Фізико-географічні особливості природи областей Українських Карпат. Кримські гори. Характеристика фізико-географічних областей Криму. Заповідні території, охорона природи.

Основи теорії суспільної географії.

Територіальна організація суспільства як основний об'єкт суспільної географії. Понятійно-термінологічний апарат сучасної суспільної географії. Історико-географічна періодизація розвитку суспільно-географічних ідей.

Природні умови та ресурси та їх економічна оцінка. Населення світу. Політико-географічний процес, політична карта світу. Господарство. Сфера обслуговування. Наука та інновації.

Просторові аспекти глобальних проблем людства. Глобалізація.

Географія населення.

Географія населення як галузь суспільної географії. Історія розвитку географії населення в Україні. Чисельність населення. Природний і механічний рух населення. Основні демографічні поняття і показники. Географія міграцій.

Антропологічні аспекти дослідження населення. Географія людських рас. Етногеографічні аспекти дослідження населення. Географія народів світу.

Територіальна організація населення. Міське розселення. Урбанізація, її основні риси. Мегалополіси світу. Сільське розселення. Географія способу життя. Працересурсний потенціал, регіональні відмінності його використання.

Географія світового господарства.

Географія світового господарства як складова частина соціально-економічної географії світу. Поняття світового господарства як глобальної політико-економічної суперсистеми. Країни і національні господарства як суб'єкти світового господарства. Сучасна географічна систематизація країн. Міжнародний поділ праці – основа світового господарства. Основні етапи становлення світового господарства. Галузева структура світового господарства. Вплив науково-технічної революції на структуру і чинники розміщення світового господарства. Загальні тенденції розвитку сучасного світового господарства. Глобалізація. Міжнародні організації і транснаціональні корпорації як суб'єкти світового господарства. Просторова структура світового господарства. Світове господарство як єдність регіональних економічних об'єднань і угруповань. Природні чинники розвитку світового господарства. Населення і робоча сила в системі світового господарства.

Галузева структура світової промисловості. Паливно-енергетична промисловість світу. Металургійна і машинобудівна промисловість світу. Хімічна промисловість та інші галузі промисловості світу. Географія галузей сільського господарства і харчової промисловості світу.

Географія галузей транспорту світу. Географія сфери послуг світу. Географія світової торгівлі та інших форм міжнародних економічних відносин.

Економічна і соціальна географія України.

Предмет і об'єкт вивчення економічної і соціальної географії України. Історія розвитку економічної і соціальної географії України.

Формування території. Економіко-географічне положення України. Природні ресурси. Населення України. Історико-географічні фактори формування господарства України. Місце України у світовому господарстві. Національний комплекс. Структура господарства України. Економічний потенціал. Міжгалузеві комплекси. Промисловість. Характеристика галузей промисловості України. Сільське господарство. Транспорт. Будівництво. Зовнішні економічні зв'язки України.

Теоретичні основи і принципи суспільно-географічного районування. Аналіз схем суспільно-географічного районування України.

Північно-Східний суспільно-географічний район. Придніпровський суспільно-географічний район. Донецький суспільно-географічний район. Причорноморський суспільно-географічний район. Київський суспільно-географічний район. Карпатський суспільно-географічний район. Подільський суспільно-географічний район. Порівняльна суспільно-географічна характеристика Волинського і Центрального соціально-економічних районів.

Регіональна політика та основи регіональної економіки.

Регіональна економічна і соціальна географія.

Політична карта світу як геополітична система.

Загальна суспільно-географічна характеристика Європи. Західна Європа. Німеччина. Франція. Північна Європа. Великобританія. Південна Європа. Італія. Східна Європа. Польща. Росія.

Регіони і країни Азії. Регіон Східна Азія. Японія. Китай. Західна Азія. Туреччина. Центральна Азія. Казахстан. Південно-Східна Азія. Тайланд. Південна Азія. Індія.

Регіони та країни Америки. Північна Америка. Канада. США. Центральна Америка. Мексика. Кариби. Куба. Південна Америка. Бразилія.

Регіони і країни Африки та Океанії. Північна Африка. Єгипет. Середня Африка. ДРК. Західна Африка. Нігерія. Східна Африка. Кенія. Південна Африка. ПАР. Австралія і Нова Зеландія. Меланезія. Мікронезія. Полінезія.

Перелік питань для вступного випробування

1. Початковий період розвитку географії. Праці Ератосфена, Страбона і Птолемея.
2. Особливості розвитку географії в епоху середньовіччя.
3. Зміст і структура сучасної фізичної географії.
4. Геологічна робота вітру.
5. Геологічна діяльність поверхневих текучих вод.
6. Основні етапи в геологічній історії розвитку Землі.
7. Глобальне потепління та його причини.
8. Розподіл опадів на земній кулі.
9. Загальна циркуляція атмосфери.
10. Льодовики на земній кулі. Гідрологія льодовиків.
11. Тепловий режим океанів і морів.
12. Географічні пояси у Світовому океані.
13. Екзогенні чинники формування рельєфу Землі.
14. Ендогенні чинники формування рельєфу Землі.
15. Географічний розподіл вулканів на Землі.
16. Мегарельєф дна Світового океану.
17. Географічне поширення карсту на Землі.
18. Географічне поширення еолового рельєфу.
19. Рельєф морських берегів.
20. Основні чинники поширення організмів на земній кулі.
21. Флористичне районування Землі.
22. Фауністичне районування Землі.
23. Грунтовий покрив кореального поясу Землі.
24. Грунтовий покрив суббореального поясу Землі.
25. Грунтовий покрив тропічного поясу Землі.
26. Грунтовий покрив річкових долин та гірських областей.
27. Грунтовий покрив субтропічного поясу Землі.
28. Структура ландшафтів.
29. Систематизація і класифікація ландшафтів.
30. Основні типи антропогенних ландшафтів.
31. Зональні й азональні природні комплекси.
32. Поділ земної поверхні на материки й океан. Основні гіпотези щодо походження материків та океанів.
33. Вплив атмосферних процесів на диференціацію природи Землі.
34. Закономірності ландшафтної диференціації поверхні Землі.
35. Роль екваторіальних лісів у збереженні природного розмаїття Землі.
36. Кліматичні особливості Антарктиди.
37. Кліматичні особливості Гренландії.
38. Кліматичні особливості Центральної Азії.
39. Кліматичні особливості Тибетського нагір'я.
40. Особливості природи Казахського Казахської дрібносопкової фізико-географічної країни.
41. Особливості природи Альп.
42. Особливості природи Кордильєр Північної Америки.
43. Особливості природи Скандинавського півострова.
44. Особливості природи Амазонської низовини.
45. Особливості природи Західносибірської низовини.
46. Особливості природи Східносибірського плоскогір'я.
47. Особливості природи пустелі Сахара.
48. Порівняльна характеристика пустель Північної Африки та Південно-Західної Азії.
49. Порівняльна характеристика кліматичних умов Південної та Східної Азії.
50. Порівняльна характеристика екваторіальних лісів Південної Америки та Африки.

51. Роль баричних центрів та циркуляції атмосфери у формуванні клімату та ландшафтів Північної Америки.
52. Роль баричних центрів та циркуляції атмосфери у формуванні клімату та ландшафтів Південної Америки.
53. Роль баричних центрів та циркуляції атмосфери у формуванні клімату та ландшафтів Африки.
54. Роль баричних центрів та циркуляції атмосфери у формуванні клімату та ландшафтів Західної Європи.
55. Роль баричних центрів та циркуляції атмосфери у формуванні клімату та ландшафтів Азії.
56. Вплив океанічних течій на природу Африки та Австралії.
57. Вплив океанічних течій на природу Південної Америки.
58. Вплив океанічних течій на природу Північної Америки.
59. Вплив океанічних течій на природу Східної та Південної Азії
60. Сучасне зледеніння Євразії.
61. Сучасне зледеніння Північної Америки.
62. Порівняльна характеристика Західних та Східних Гімалаїв.
63. Порівняльна характеристика клімату Скандинавського і Чукотського півостровів.
64. Порівняльна характеристика рік Скандинавського півострова і Східноєвропейської рівнини за їх живленням і режимом.
65. Порівняльна характеристика річок Східної та Південної Азії за джерелами живлення та режимом.
66. Порівняльна характеристика саван Південної Америки та Африки.
67. Характеристика річок Європи за джерелами живлення і режимом
68. Тектонічна будова і рельєф Аравійського плоскогір'я.
69. Тектонічна будова і рельєф Іранського нагір'я.
70. Тектонічна будова і рельєф Середньосибірського плоскогір'я.
71. Особливості природи Тибетського нагір'я.
72. Кліматичні особливості Південної Європи.
73. Особливості клімату півострова Камчатка.
74. Особливості природи Алтайсько-Саянської гірської країни.
75. Особливості природи Альпійської гірської країни.
76. Особливості природи Анд.
77. Особливості природи Кавказької фізико-географічної країни.
78. Особливості природи Уральської гірської країни.
79. Особливості рельєфу (морфоструктур і морфоскульптур) Західносібірської рівнини.
80. Вплив географічного положення Анд на природу Південної Америки.
81. Вплив географічного положення Гімалаїв на природу Євразії.
82. Вплив географічного положення Кордильєр на природу Північної Америки.
83. Вплив на природу Африки холодної Бенгальської та теплої Гвінейської течій.
84. Вплив на природу Західної й Північної Європи теплої течії Гольфстрім.
85. Вплив на природу Північної Америки холодних Каліфорнійської та Лабрадорської течій.
86. Причини мусонної циркуляції в Південній та Південно-Східній Азії.
87. Суть топографічної карти, її основні властивості та сфери застосування.
88. Топографічні умовні знаки, їх суть, функції та види.
89. Математична основа топографічних карт. Картографічна проекція топокарт. Система плоских прямокутних координат.
90. Розграфлення й номенклатура аркушів топографічних і оглядово-топографічних карт.
91. Види картографічних проєкцій та їх класифікація.
92. Способи зображення рельєфу на географічних картах.
93. Способи картографічного зображення на тематичних картах.
94. Географічні атласи, їх суть, види та класифікації.
95. Види шкільних картографічних творів. Педагогічна мета у роботі з географічними картами.
96. Суть картографічної генералізації та її основні чинники.
97. Види картографічної генералізації.

98. Об'єкт дослідження суспільної географії. Еволюція поглядів на об'єкт суспільної географії.
99. Предмет суспільної географії. Еволюція поглядів на предмет суспільної географії.
100. Основні геополітичні доктрини України та їх роль у розбудові держави.
101. Сфера послуг. Суть революції послуг. Особливості сфери обслуговування.
102. Попит на послуги. Показники рівня розвитку сфери послуг і обслуговування.
103. Основні напрямки сучасної геополітики. Сучасні геополітичні моделі світу. Геополітика і світовий порядок.
104. Основні генетичні складові розвитку суспільної географії: економіко-географічний, антропогеографічний, формально-теоретичний напрямки.
105. Структура сучасної суспільної географії, її основні складові. Диференціації суспільної географії.
106. Основні методи географічних досліджень: філософські, загальнонаукові, конкретною наукові.
107. Суть геоінформаційних технологій у сучасній географії. Геоінформаційні системи.
108. Природні умови й природні ресурси. Класифікація природних ресурсів за походженням і способом використання, технологічна класифікація природних ресурсів.
109. Економічна класифікація ресурсів.
110. Оцінка природних ресурсів.
112. Суть природокористування та його основні види. Стратегії природокористування.
113. Чисельність населення та його динаміка. Рух населення. Структура населення.
114. Трудові ресурси. Зайнятість населення. Закони народонаселення.
115. Процес урбанізації. Розселення населення. Системи розселення.
116. Національна економіка та її суб'єкти. Економічна система. Основні показники національної економіки та рівнів економічного розвитку країн.
117. Структура господарства та її види. Міжгалузеві комплекси. Функціональна структура господарства. Аналіз структури господарства.
118. Глобальні демографічні проблеми людства: сучасна світова демографічна ситуація, «демографічний вибух», і його економіко- і соціально-географічні наслідки. Прогноз зростання кількості населення світу.
119. Глобальні соціальні проблеми людства: суть цих проблем, їх види, пріоритети і шляхи розв'язання.
120. Глобальна продовольча проблема; рівень забезпечення продовольством населення різних регіонів світу, глобальний і регіональний потенціал і прогноз виробництва продовольства.
121. Географія виробництва основних видів продовольства. Екстенсивний та інтенсивний шляхи розв'язання глобальної продовольчої проблеми.
122. Проблеми збереження миру і безпека народів у різних регіонах світу. Військово-політичні блоки. Бізнес зброї і формування військово-промислових комплексів.
123. Географія сучасних військових конфліктів.
124. Неоглобалізм та його географічні аспекти.
125. Шляхи подолання економічної і соціальної відсталості країн, що розвиваються.
126. Роль транснаціональних корпорацій у встановленні нового економічного порядку у світі.
127. Глобалізація процесів взаємодії природи і суспільства. Формування ноосфери.
128. Проблеми сталого розвитку. Роль екологічних організацій у збереженні природного розмаїття Землі.
129. Проблеми глобального моніторингу природного довкілля.
130. Політична карта та основні етапи її формування.
131. Географія людських рас.
132. Суть процесу урбанізації та його територіальні особливості. Основні мегаполіси світу.
133. Географія сільського населення світу та основні тенденції розселення сільського населення світу.
134. Типологія країн світу.
135. Основні етапи становлення світового господарства.
136. Галузева структура світового господарства.
137. Порівняльна характеристика структури господарства економічно розвинених країн світу

138. Роль природних чинників у формуванні й розвитку світового господарства.
139. Роль працересурсного потенціалу у розвитку світового господарства.
140. Паливно-енергетична промисловість світу.
141. Машинобудування світу.
142. Хімічна промисловість світу.
143. Рослинництво світу.
144. Тваринництво світу.
145. Географія галузей світового транспорту.
146. Особливості географії світової торгівлі.
147. Міжнародні економічні відносини.
148. Географія галузей послуг світу.
149. Міжнародні економічні організації. Участь України у міжнародних економічних організаціях.
150. Міжнародні політичні організації. Участь України у міжнародних політичних організаціях.
151. Транснаціональні корпорації як суб'єкти світового господарства та їх роль у глобалізаційних процесах.
152. Загальна характеристика економіко- та політико-географічного положення Індії.
153. Загальна характеристика економіко- та політико-географічного положення Китаю.
154. Загальна характеристика економіко- та політико-географічного положення Канади.
155. Загальна характеристика економіко- та політико-географічного положення ПАР.
156. Загальна характеристика економіко- та політико-географічного положення Австралії.
157. Порівняльна характеристика економіко- та політико-географічного положення Німеччини та Італії.
158. Порівняльна характеристика економіко- та політико-географічного положення Великої Британії та Франції.
159. Порівняльна характеристика економіко- та політико-географічного положення Канади та Мексики.
160. Порівняльна характеристика економіко- та політико-географічного положення Єгипту та ПАР.
161. Загальна характеристика природно-ресурсного потенціалу Китаю, як основи розвитку господарства країни.
162. Загальна характеристика природно-ресурсного потенціалу Індії, як основи розвитку господарства країни.
163. Загальна характеристика природно-ресурсного потенціалу Канади, як основи розвитку господарства країни.
164. Загальна характеристика природно-ресурсного потенціалу Бразилії, як основи розвитку господарства країни.
165. Загальна характеристика природно-ресурсного потенціалу Австралії, як основи розвитку господарства країни.
166. Загальна характеристика населення Німеччини.
167. Загальна характеристика населення Індії.
168. Загальна характеристика населення Китаю.
169. Загальна характеристика населення Мексики.
170. Загальна характеристика населення Бразилії.
171. Порівняльна характеристика демографічної політики Італії та Німеччини.
172. Порівняльна характеристика демографічної політики Індії та Китаю.
173. Порівняльна характеристика демографічної політики Бразилії та Канади.
174. Порівняльна характеристика основних чинників соціально-економічного розвитку Великої Британії та Франції.
175. Порівняльна характеристика основних чинників соціально-економічного розвитку Китаю та Японії.
176. Порівняльна характеристика основних чинників соціально-економічного розвитку Індії та Китаю.

177. Порівняльна характеристика основних чинників соціально-економічного розвитку Єгипту та ПАР.
178. Загальна характеристика промисловості Німеччини.
179. Загальна характеристика промисловості Франції.
180. Загальна характеристика промисловості Великобританії.
181. Загальна характеристика промисловості Китаю.
182. Загальна характеристика промисловості Японії.
183. Загальна характеристика промисловості США.
184. Загальна характеристика сільського господарства Італії.
185. Загальна характеристика сільського господарства Франції.
186. Загальна характеристика сільського господарства Індії.
187. Загальна характеристика сільського господарства Мексики.
188. Загальна характеристика сільського господарства Бразилії.
189. Загальна характеристика сільського господарства Австралії.
190. Порівняльна характеристика міжнародної спеціалізації господарства Італії та Німеччини.
191. Порівняльна характеристика міжнародної спеціалізації господарства Великої Британії та Франції.
192. Порівняльна характеристика міжнародної спеціалізації господарства Китаю та Японії.
193. Порівняльна характеристика міжнародної спеціалізації господарства Індії та Китаю.
194. Порівняльна характеристика міжнародної спеціалізації господарства Канади та Мексики.
195. Місце України серед європейських країн за рівнем соціально-економічного розвитку.
196. Особливості геологічної будови території України.
197. Особливості тектонічної будови території України.
198. Порівняльно-географічна характеристика Чорного й Азовського морів.
199. Водні ресурсів України.
200. Фізико-географічні особливості Поліського краю.
201. Фізико-географічна характеристика Степової зони України.
202. Фізико-географічні особливості природи Вулканічного хребта Українських Карпат.
203. Фізико-географічні особливості Кримських гір.
204. Порівняльна характеристика особливостей природи Донецької височинної і Південно-Подільської височинної фізико-географічних областей України.
205. Особливості ландшафтної структури степової зони України.
206. Особливості ландшафтної структури зони мішаних і широколистяних лісів України.
207. Особливості ландшафтної структури Карпатської гірської області.
208. Особливості ландшафтної структури лісостепової зони України.
209. Особливості природи Південного берега Криму.
210. Особливості природи Південного Степу України.
211. Особливості природи Подільської височини.
212. Особливості природи Придніпровської низовини.
213. Особливості природи степової зони України.
214. Особливості природи Українського Полісся.
215. Особливості поширення ґрунтового покриву на території України.
216. Особливості природи Чорного моря.
217. Економіко-географічне положення України.
218. Роль України у Чорноморському регіоні.
219. Особливості формування адміністративно-територіального устрою України.
220. Порівняльна характеристика економіко- та політико-географічного положення Угорщини та України.
221. Структура посівних площ України в сучасний період.
222. Рослинництво України.
223. Тваринництво України.
224. Основні положення Балтійсько-Чорноморської доктрини С. Рудницького
225. Внесок С. Рудницького у розвиток географічної науки України.

226. Антропогеографічні дослідження В. Кубійовича.

227. Внесок П. Тутковського в розвиток фізичної географії України.

**Критерії оцінювання відповідей абітурієнтів
на вступному фаховому випробуванні з «Географії».**

<i>Рівень</i>	<i>Оцінка</i>	<i>Характеристика відповіді абітурієнта</i>
Незадовільно	100-123	Абітурієнт не усвідомлює змісту питань білету, не має уявлень про загальні фізико-географічні закономірності та основи теорії економічної і соціальної географії. Демонструє відсутність знань про конкретні фізико-географічні та суспільно-географічні (економіко-географічні чи соціально-економічні) об'єкти та не орієнтується на карті.
Задовільно	124-149	Відповіді на питання білету носять фрагментарний характер. Абітурієнт має лише загальні уявлення про географічні об'єкти, процеси і явища. Неспроможний обґрунтувати взаємозв'язки і взаємозалежності природи і людини в межах конкретної території. Допускає грубі помилки при відповіді на поставлені питання і при роботі з картою.
Добре	150-179	У відповідях на питання білету допускаються деякі неточності або незначні помилки. Абітурієнт демонструє розуміння географічного матеріалу, спроможний розкрити загальні закономірності географічної оболонки, розвитку економіки світу в цілому та окремих країн. При роботі з картою допускає окремі неточності.
Відмінно	180-200	Абітурієнт дає повну і розгорнуту відповідь на питання білету. Його відповіді свідчать про розуміння матеріалу, вміння аналізувати закономірності, принципи, фактори розвитку господарства. Відповідь характеризується логікою, послідовністю викладу матеріалу. Абітурієнт демонструє знання географічної карти.

Список літератури

1. Аріон О. В., Купач Т. Г., Дем'яненко С. О. Географія ґрунтів з основами ґрунтознавства : навч.-метод. посібник. Київ, 2017. 226 с.
2. Атлас вчителя / В. В. Молочко, Ж. Є. Бонк, І. Л. Дрогушевська та ін. Київ : ДНВП «Картографія», 2010. 328 с.
3. Атлас «Економічна і соціальна географія». Київ : ДНВП «Картографія», 2016. 53 с.
4. Байцар А. Л. Фізична географія України : навч.-метод. посібник. Львів: Видав. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2012. 354 с.
5. Барановський М. О. Економічна та соціальна географія України : реальний сектор економіки : навч. посібник. Ніжин: Лисенко М. М., 2018. 376 с.
6. Безуглий В. В. Економічна і соціальна географія зарубіжних країн : навч. посібник. Київ : Академія, 2007. 704 с.
7. Білоус Л. Ф. Біогеографія : навч. посібник. Київ: 2020, 260 с.
8. Біогеографія : навч. посібник / за ред. О. В. Іщук. Херсон : Олді-плюс, 2019. 336 с.
9. Блій Г., Муллер П., Шаблій О. Географія: світи, регіони, концепти. Київ: Либідь, 2004. 740 с.
10. Варакута О. М. Методика навчання географії: навч. посібник. Тернопіль: Тайп, 2019. 177 с.
11. Влах М. Р., Котик Л. І. Теорія і методологія географічної науки: навч. посібник. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2019. 344 с.
12. Гродзинський М. Д., Савицька О.В. Ландшафтознавство : підручник. Київ: КНУ, 2008. 319 с.
13. Гудзеляк І. І. Географія населення : навч. посібник. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2019. 256 с.
14. Географія світового господарства з основами економіки : навч. посібник / за ред. Я. Б. Олійника, Г. Г. Смирнова. Київ : Знання, 2011. 637 с.
15. Дністрянський М. С. Політична географія України. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2014. 348 с.
16. Дубович І. Країнознавчий словник-довідник. Львів: Панорама, 2003. 580 с.
17. Економічна і соціальна географія світу : навч. посібник / за ред. С. П. Кузика. Львів: Світ, 2002. 672 с.
18. Жупанський Я. І. Історія географії в Україні. Київ, 2006.
19. Заставецька О. В., Заставецький Б. І., Ткач Д. В. Географія населення України. Тернопіль, 2007. 134 с.
20. Заставний Ф. Д. Україна. Природа. Населення. Економіка. Львів: Априорі, 2011. 504 с.
21. Іщук С. І., Гладкий О. В. Географія промислових комплексів: підручник. Київ: Знання, 2011. 376 с.
22. Іщук С. І., Гладкий О. В. Соціальна та економічна географія. Теорія та методологія. Київ: Знання, 2015. 335 с.
23. Ковалишин Д., Волік О., Дем'янчук П. та ін. Регіональна фізична географія поверхні Землі : навч. посібник. В 4-х ч. Ч.1. Чинники диференціації природи й головні географічні закономірності поверхні Землі; Ч. 2. Водна поверхня Землі. Тернопіль, 2013. 544 с.
24. Ковалишин Д., Дем'янчук П., Сивий М. та ін. Регіональна фізична географія поверхні Землі : навч. посібник. В 4-х ч. Ч. 3. Суходільна поверхня Землі (Африка, Австралія, Антарктида, Південна Америка, Північна Америка). Тернопіль-Торонто: Осадца Ю.В., 2018. 568 с.
25. Ковалишин Д, Сивий М., Дем'янчук П. та ін. Регіональна фізична географія поверхні Землі : навч. посібник. В 4-х ч. Ч. 4. Суходільна поверхня Землі (Євразія). Кн. 1. Європа. Тернопіль-Торонто: Осадца Ю. В., 2020. 392 с.
26. Ковалишин Д., Сивий М., Дем'янчук П. та ін. Регіональна фізична географія поверхні Землі : навч. посібник. В 4-х ч. Ч. 4. Суходільна поверхня Землі (Євразія). Кн. 2. Азія. Тернопіль-Торонто: Осадца Ю. В., 2020. 376 с.
27. Костів Л. Я. Фізична географія материків і океанів. Африка : навч.-метод. посібник. Львів, 2017. 184 с.
28. Кузик С., Котик Л., Ванда І. Регіональна економічна і соціальна географія світу (розвинені країни) : навч. посібник. Львів: Видав. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2019. 148 с.

29. Кузик С., Мамчур О, Ванда І. Географія світового господарства: навч. посібник. Львів: Видав. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2014. 312 с.
30. Кукурудза С. І. Біогеографія : підручник. Львів: Видав. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2006. 504 с.
31. Ляшенко Д.О. Картографія з основами топографії. Київ: Наукова думка, 2008. 184 с.
32. Маринич О. М., Шищенко П. Г. Фізична географія України : підручник. Київ: Знання, 2006. 511 с.
33. Мезенцева Н. І., Трусій О. М. Географія аграрно-промислового комплексу : навч.-метод. посібник. Київ: Київський університет, 2016. 92 с.
34. Міллер Г.П., Петлін В.М., Мельник А.В. Ландшафтознавство: теорія і практика. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2002. 172 с.
35. Міхелі С. В. Фізична географія Північної Америки : навч. посібник. Київ: Перун, 2019. 284 с.
36. Міхелі С. В. Фізична географія Євразії : навч. посібник. Київ: Перун, 2019. 286 с.
37. Немець Л. М., Вірченко П. А. Сільченко Ю. Ю. Економічна і соціальна географія України : навч. посібник. Харків: Грицак С. Ю., 2014. 324 с.
38. Олійник Я. Б. Географія світового господарства (з основами економіки). Київ: Знання, 2015. 640 с.
39. Олійник Я. Б., Федорищак Р. П., Шищенко П. Г. Загальне землезнавство: навч. посібник. Київ: Знання-Прес, 2003. 324 с.
40. Питуляк М. Р., Питуляк М. В. Гідрологія : навч.-метод. посібник. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. 118 с.
41. Питуляк М. Р., Питуляк М. В. Ландшафтознавство : навч.-метод. посібник. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка. 2017. 120 с.
42. Позняк С. П. Ґрунтознавство і географія ґрунтів : підручник. В 2-х ч. Ч. 1. Львів: Видав. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2010. 273 с.
43. Позняк С. П. Ґрунтознавство і географія ґрунтів: підручник. В 2-х ч. Ч. 2. Львів: Видав. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2010. 286 с.
44. Рудько Г. І., Адаменко О. М., Чепіжко О. В., Крочак М. Д. Геологія з основами геоморфології: підручник. Чернівці: Букрек, 2010. 400 с.
45. Свинко Й. М., Сивий М. Я. Геологія з основами геохімії та палеонтології : навч. посіб. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2011. 384 с.
46. Сивий М. Я. Геологія : підручник. Тернопіль: Вектор, 2019. 419 с.
47. Сивий М. Я., Дем'янчук П. М. Геологія з основами геоморфології : підручник. Тернопіль: Осадца Ю.В., 2021. 416 с.
48. Стецюк В. В., Ковальчук І.П. Основи геоморфології. Київ, 2005. 465 с.
49. Таранова Н. Б., Шубер П. М. Метеорологія і кліматологія : конспект лекцій. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2019. 292 с.
50. Топчієв О. Г., Мальчикова Д. С., Яворська В. В. Регіоналістика : географічні основи регіонального розвитку і регіональної політики : навч. посібник. Херсон: Олді-Плюс, 2015. 370 с.
51. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії : навч. посібник. Одеса: Астропринт, 2001. 560 с.
52. Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики : навч. посібник. Одеса: Астропринт, 2005. 632 с.
53. Топчієв О. Г., Яворська В. В., Дімова Н. В. Регіональний демографічний розвиток України. Одеса: ВМВ, 2014. 244 с.
54. Фізична географія материків і океанів: у 2-х томах. Т.1. Азія / за ред. П. Г. Шищенка. Київ: Київський університет, 2009. 643 с.
55. Фізична географія материків і океанів: у 2-х томах. Т.2. Європа / за ред. П. Г. Шищенка. Київ: Київський університет, 2010. 464 с.
56. Цепенда М. М. Суверенні держави світу: суспільно-географічний довідник. Чернівці: ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2018. 226 с.
57. Шаблій О. І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії. Львів: Видав. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2001. 744 с.

58. Шаблій О. І. Основи суспільної географії : підручник. Львів: Видав. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2012. 296 с.
59. Шевчук Л. Соціальна географія: навч. посібник. Київ: Знання, 2007. 349 с.
60. Юрківський В. М. Регіональна економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни : підручник. Київ: Либідь, 2000. 416 с.